

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 10 października 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.57.2019.MP

Pani
Elżbieta Pawłowska
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy
Społecznej
w Szklarskiej Porębie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 9 – 10 września 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. 2019 r. poz. 1111 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Magda Powiłaajtis – inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu kontrolerów oraz Emilia Molska-Kaźmierczak – inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „OPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 września 2018 r. do 10 września 2019 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 12 czerwca 2019 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na II półroczu 2019 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie pełniła Pani Elżbieta Pawłowska, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzone nieprawidłowości, których przyczyną było wybiórcze stosowanie przepisów i nieprzestrzeganie procedur postępowania, nie spowodowały skutków dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym jak i wykonywania zadań.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 27. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa

miejscowego, dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Dyrektora.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina. Uchwałą nr XXIII/235/12 Rady Miejskiej w Szklarskiej Porębie z dnia 26 kwietnia 2012 r., nadano statut Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie. Z przedmiotowego dokumentu wynikało, iż Ośrodek został wyznaczony do realizacji ww. zadań.

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. W okresie kontrolnym przyjęto dwa ww. programy: uchwałą nr XXIV/280/16 Rady Miejskiej w Szklarskiej Porębie z dnia 27 kwietnia 2017 r. „*Program Wspierania Rodziny ze Szklarskiej Poręby na lata 2016 – 2018*” oraz uchwałą nr IV/38/19 Rady Miejskiej w Szklarskiej Porębie z dnia 31 stycznia 2019 r. „*Program Wspierania Rodziny ze Szklarskiej Poręby na lata 2019 – 2021*”. Jako cele główne programu przyjęto kolejno: „*doskonalenie systemu wsparcia rodziny w trudnej sytuacji życiowej*” oraz „*wspieranie rodzin w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych*”.

(dowód: akta kontroli str.21-59)

Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez: pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, przyznawanie asystenta rodziny, działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym z Sądem Rejonowym, placówkami oświatowym, Zespołem Interdyscyplinarnym, a także organizacjami pozarządowymi, zgodnie z art. 10 ust. 3 ustawy.

Za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej mieszkańcy gminy mogli skorzystać z:

- poradnictwa specjalistycznego i konsultacji oraz pomocy prawnej prowadzonych poprzez dyżury specjalistów w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym przy ul. Jedności Narodowej 11:

- pedagog oraz interwent kryzysowy – spotkania raz w tygodniu w środy od 15:00 do 17:00 (w okresie kontrolnym odbyło się 268 spotkań z 211 osobami),
- terapeuta uzależnień – spotkania w piątki, w godzinach od 8:00 do 12:00 (w okresie kontrolnym odbyło się 105 spotkań z 54 osobami),

- prawnik udzielający porad z zakresu kodeksu rodzinnego, karnego i prawa cywilnego – spotkania w poniedziałki w godzinach 15:00 do 18:00 (w okresie kontrolnym odbyło się 148 spotkań z 116 osobami),
 - prawnik udzielający porad z zakresu poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji obywatelskiej – spotkania dwa razy w tygodniu we wtorki od 9:00 do 13:00 i w czwartki w godzinach od 11:00 do 15:00,
 - telefon zaufania (nr 75 717 32 90), pod którym interwent, terapeuta i prawnik pełnili dyżury udzielając informacji oraz wsparcia.
- pomocy w formie mediacji poprzez współpracę z Sądem Okręgowym w Jeleniej Górze oraz terapii m.in. w Punkcie Informacyjno – Konsultacyjnym oraz w Ośrodku Terapii Uzależnień i Współzależnienia „Radzimowice” w Szklarskiej Porębie przy ul. Dolnej 4 (nieodpłatnie z poradnictwa diagnostyczno-lekarskiego i z poradnictwa terapeutycznego, a także z indywidualnych sesji i terapii);
- pomocy w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych poprzez współdziałanie z organizacjami i instytucjami na rzecz wspierania rodzin. W okresie od 1.09.2018 r. do 9.09.2019 r. powyższymi usługami objęto 20 rodzin, a w nich 21 osób, w tym 2 osoby z zaburzeniami psychicznymi. W ramach wsparcia osób znajdujących się w kryzysowej sytuacji była możliwość skorzystania z pomocy w postaci zabezpieczenia schronienia w mieszkaniu chronionym w Szklarskiej Porębie przy ul. Waryńskiego 24/8, z którego skorzystały dwie rodziny z dziećmi i jedna osoba z niepełnosprawnością;
- pomocy w formie grup wsparcia i grup samopomocowych poprzez współpracę z Klubem Integracji Społecznej (udostępnienie miejsca na siedzibę i na cotygodniowe spotkania), a także poprzez wsparcie merytoryczne i organizacyjne:
- grupy AA – każdy wtorek od 18:00 do 20:00,
 - Klubu Abstynenta – każdy ostatni wtorek miesiąca,
- Ponadto od 1.08.2019 r. ruszył projekt *Aktywni, zintegrowani, silniejsi – nowa szansa*, w ramach którego zostanie utworzona grupa samopomocowa (działająca od listopada 2019 r.).

(dowód: akta kontroli str.60-63)

W Ośrodku nie powołano zespołu ds. asysty rodzinnej. Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku było zatrudnionych 3 asystentów rodziny (w tym pierwszy pracował od 13.03.2018 r. do 28.02.2019 r., drugi od 11.03.2019 do 30.08.2019 r., natomiast obecny asystent zatrudniony był od 1.09.2019 r.). Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny w ramach swoich obowiązków prowadził postępowania

z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co narusza art. 17 ust. 4 ustawy i stanowi nieprawidłowość.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Dyrektor Ośrodka przydzielał asystenta rodziny w świetle art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych od 10 rodzin. Losowo przeanalizowano 6 teczek: 5 dokumentów rodzin objętych wsparciem oraz 1 dokument rodziny, z którą asystent zakończył współpracę.

Zgodnie z art. 11 ustawy w przypadku, gdy Ośrodek poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie (z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.)). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządza wniosek, przekazując go do Dyrektora Ośrodka, który następnie przydziela rodzinie asystenta rodziny. Dla każdej z rodzin asystent opracowuje plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przewyciężenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty pracy z rodziną. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy.

Kontrola 6 akt pracy asystenta z rodziną wykazała uchybienia w zakresie:

- w 1 przypadku braku wniosku pracownika socjalnego;
- w 1 przypadku braku przydzielenia asystenta rodziny przez Dyrektora OPS;
- w 2 przypadkach braku zgody rodziny na przydzielenie asystenta;
- w 1 przypadku braku półrocznej oceny okresowej sytuacji rodziny oraz jej przekazania do Dyrektora Ośrodka;

oraz nieprawidłowości w zakresie:

- w 3 przypadkach braku wywiadu pracownika socjalnego;
- w 2 przypadkach ww. wywiad sporządzony był po wypełnieniu wniosku o przydzielenie asystenta;
- w 3 przypadkach braku aktualizacji planu pomocy rodzinie.

W zakresie stwierdzonych uchybień należy niezwłocznie uzupełnić wymaganą dokumentację, a w przyszłości rzetelnie prowadzić procedurę przydzielenia asystenta rodziny.

W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowały się także sporządzone przez niego notatki służbowe, „Karta informacyjna dotycząca rodziny”, a także „Miesięczna karta pracy z rodziną”. Plany pracy tworzone we współdziałaniu z rodzinami i pracownikiem socjalnym. W przypadku tego wymagającym, plan pracy z rodziną był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. W OPS w Szklarskiej Porębie asystent rodziny co miesiąc sporządzał „Sprawozdanie z pracy asystenta rodziny w środowisku rodziny”, które zawierało informacje dotyczące realizacji planu przez rodzinę, a także rokowania do dalszej współpracy. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny i Dyrektora. Wobec tego, iż treść sprawozdania odpowiadała wymogom ustawowym okresowej oceny sytuacji rodziny można uznać realizację zadania za właściwą, jednakże nazwę dokumentu należy dostosować do nazwy wynikającej z przepisów prawa.

(dowód: akta kontroli str.64-99,165-167)

Asystent udzielał członkom rodziny pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, sporządzał na wniosek sądu opinie dotyczące sytuacji rodziny, udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych wykazywanych przez rodziny z dziećmi. W przypadku zaistnienia takiej potrzeby, asystent sporządzał pisma do sądu z prośbą o wgląd w sytuację rodziny. Tym samym został spełniony wymóg wymieniony w art. 15 ustawy.

(dowód: akta kontroli str.64-99)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b) oraz pkt 4 lit. c) ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie kontrolne wykazało, iż w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. Z oświadczenia Dyrektora OPS wynika, iż nie było zgłoszeń osób wyrażających zainteresowanie w tym przedmiocie. Nie organizowano szkoleń dla rodzin wspierających, a także nie rozpowszechniano informacji w środowisku o możliwości pełnienia takiej funkcji. Jako uchybienie uznaje się fakt, iż nie przeprowadzono rozeznania w zakresie zainteresowania pełnieniem funkcji rodziny wspierającej przez potencjalnych kandydatów, co przekłada się bezpośrednio na możliwość realizacji zadań określonych w wyżej cytowanych przepisach prawa.

(dowód: akta kontroli str.100)

Dyrektor Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy funkcjonowały dwie placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy. Świetlica Plus (placówka wsparcia

dziennego prowadzona w formie opiekuńczej) oraz Świetlica Cegielka (placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistyczno – opiekuńczej) działały na podstawie Regulaminu organizacyjnego wprowadzonego Zarządzeniem nr MOPS/DO-EP/021/25/17 z dnia 21 grudnia 2017 r.

W okresie objętym kontrolą do obu placówek wsparcia dziennego kierowano dzieci z rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze. W ramach zajęć oraz konsultacji udzielano szerokiego wsparcia dla dzieci oraz ich rodziców z zakresu psychologicznego oraz socjoterapeutycznego, a także w postaci zajęć profilaktycznych, w tym w zakresie logopedycznym.

(dowód: akta kontroli str. 60-63, 101-110)

Gmina realizowała zadanie własne wynikające z art. 176 ustawy w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. W okresie kontroli w pieczy zastępczej przebywało 15 dzieci, w tym 9 dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 6 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z powyższym Dyrektor Ośrodka przedstawił losowo wybrane noty księgowe z września i października 2018 r. oraz stycznia i maja 2019 r. Wynikało z nich, iż zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Dyrektor kontrolowanej jednostki przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Analiza przedłożonej przez kontrolowaną jednostkę dokumentacji wykazała, iż przedmiotowy dokument został opracowany i przekazany do Urzędu Miejskiego w Szklarskiej Porębie w dniu 22 lutego 2019 r. Tym samym został spełniony wymóg wymieniony w art. 179 ust. 1 ustawy.

(dowód: akta kontroli str.111-162)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych Ośrodka prowadzących pracę z rodziną potwierdziła, że spełniają oni wymogi określone przepisami prawa. Podczas czynności kontrolnych przeanalizowano także kwalifikacje asystentów rodziny zatrudnionych od 1 września 2018 r. Na podstawie potwierdzonych z oryginałem kopii dyplomów i świadectw złożonych w aktach osobowych pracowników stwierdzono, że spełniali oni wymogi kwalifikacyjne określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt. 2 ustawy o konieczności tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny, Dyrektor Ośrodka oświadczył, że jeden z asystentów został zakwalifikowany do szkolenia „Zatrudnienie, obowiązki i dokumentacja asystenta rodziny, w tym wynikające z ustawy za życiem”, jednak z uwagi na nikłe zainteresowanie szkolenie zostało odwołane. Poza tym pracownik jest w trakcie 2-etapowej superwizji z zakresu przeciwdziałania przemocy (pierwszy dzień 29 marca 2019 r., drugi dzień 13 września 2019 r.). Tym samym został spełniony wymóg wymieniony w art. 176 ust. 2 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 163-168)

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „Rodzina 500+” (359 świadczeń), „Karta Dużej Rodziny” (128 kart), „Program Maluch+” (1 podmiot, który obejmuje wsparciem 45 dzieci), „Dobry Start 300+” (554 dzieci), „Program Za życiem” (1 świadczenie) oraz uzyskał dofinansowanie na pokrycie kosztów zatrudnienia asystenta rodziny w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”.

(dowód: akta kontroli str.169-178)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Szklarskiej Porębie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Asystent rodziny prowadził postępowanie z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.
2. Nie wszystkie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych posiadały aktualny plan pracy z rodziną.

Wobec stwierdzonych powyżej nieprawidłowości w działalności jednostki, wydaje się zalecenie pokontrolne:

1. Należy uregulować kwestię prowadzenia przez asystenta rodziny postępowania z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Podstawa prawna: art. 17 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

2. Należy zaktualizować wymagany plany pracy z rodziną.

Podstawa prawna: art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.). Proszę w terminie do dnia **31 grudnia 2019 r.** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji **zaleceń, uwag i wniosków** przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Dyrektor Urzędu
Zdrowia i Polityki Społecznej

Magda Powitatis.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

E. Marszał.....
(członek zespołu inspektorów)

KIEROWNIK ODDZIAŁU
Nadzoru i Kontroli w systemie pieczy zastępczej
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej

Ewa Oleniacz